

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Język w kontekście kultury”, Częstochowa, 21 czerwca 2017

Marzena Forma

Ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Język w kontekście kultury”, zorganizowana przez doktorantów językoznawstwa we współpracy z Zakładem Języka Polskiego Instytutu Filologii Polskiej Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, odbyła się 21 czerwca 2017 roku. Częstochowskie spotkanie naukowe młodych badaczy zgromadziło uczestników z różnych ośrodków akademickich, którzy zajmują się różnymi obszarami badawczymi. W konferencji, która miała interdyscyplinarny charakter, wzięli udział językoznawcy, kulturoznawcy, literaturoznawcy, medioznawcy i filozofowie.

Zgodnie z pierwotnym zamierzeniem konferencja była poświęcona refleksji nad kulturowymi kontekstami języka, w szczególności statusowi języka w otaczającym świecie. Przy okazji uświadomiła, że spore grono młodych naukowców interesuje problematyka związana z mediami, oddziaływaniem mediów na język, komunikację i kulturę. W referatach podjęto zagadnienia dotyczące technologii mediów, kwestii języka mediów i języka w mediach, zabiegów perswazyjnych stosowanych przez nadawców oraz roli mediów w przekazywaniu informacji. Lista tematów pokazuje, że doktorantów absorbują niezwykle ważne współcześnie zagadnienia wieloaspektowego oddziaływania mediów i technologii informacyjnych na język. Jest to o tyle interesujące, że należą oni do pokolenia cyfrowych tubylców, którzy dorastali w środowisku internetu, bardzo dobrze funkcjonują m.in. w świecie mediów społecz-

nościowych, a teraz starają się poddać refleksji badawczej dobrze znane sobie zjawiska.

Obrady plenarne odbywały się w pięciu sekcjach, podczas konferencji wystąpiło dwudziestu ośmiu referentów z różnych ośrodków akademickich: Uniwersytetu Warszawskiego, Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Gdańskiego, Instytutu Badań Literackich PAN w Warszawie i Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie.

Konferencję otworzyła dr hab. prof. AJD Urszula Wójcik, która zwróciła uwagę na rozwój badań interdyscyplinarnych nad językiem ulegającym dzisiaj nieustannym transformacjom wskutek oddziaływaniu nowoczesnych technologii i współczesnych mediów. Referat inauguracyjny, który był poświęcony mechanizmom perswazyjnym wykorzystywanym w dawnych tekstach, pt. *O sposobach oddziaływania na odbiorcę w uniwersalach doby średniopolskiej*, wygłosiła dr hab. Małgorzata Dawidziak-Kładocznia z Uniwersytetu Wrocławskiego.

Obrady w sekcjach dotyczyły analiz rynku medialnego w ujęciu systemowym oraz różnych aspektów gatunków prasowych, telewizyjnych i internetowych. Ich specyfika z jednej strony jest determinowana przez możliwości technologiczne danego medium, z drugiej zależy od typu relacji nadawczo-odbiorczych. Z uwagi na różnorodność tematyczną wystąpień uczestników konferencji niemożliwe jest dokładne

przeanalizowanie wszystkich poruszanych zagadnień, dlatego uwaga zostanie skupiona na omówieniu referatów, które dotyczyły dziedziny medioznawczej.

Najwięcej wystąpień poświęcono tekstom współcześnie zamieszczanym w internecie. Interesującym głosem w dyskusji nad rolą języka w wirtualnych społecznościach było wystąpienie Rafała Sowińskiego z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie pt. *Mirki, Mirabelki i... Węgierki? Socjolekt społeczności Wykop.pl i jego społecznościotwórcza rola*. Omówiono w nim socjolekt użytkowników polskiego serwisu Wykop.pl, który łączy w sobie cechy forum internetowego, systemu mikroblogowego i portalu społecznościowego. Na złożoność podejmowanego tematu wpłynął fakt, że w ciągu wielu lat funkcjonowania serwisu jego użytkownicy, oprócz wyszukiwania w sieci interesujących treści, ich udostępniania i komentowania, wytworzyli specyficzną netykietę, własne memy i socjolekt. Prelegent we wnioskach z analizy specyficznego języka użytkowników tego serwisu wskazał, że pełni on rolę społecznościotwórczą, a zarazem stanowi swoistą barierę dla nowych osób, które dopiero zaczynają swoje uczestnictwo w ramach tej społeczności.

Michał Wilk z Akademii Jana Długosza w Częstochowie zaprezentował referat pt. *Ikonizacja literatury cyfrowej i eksperymentalnej*. Autor przybliżył zagadnienie ikonizacji literatury cyfrowej i eksperymentalnej oraz omówił własne badania nad wpływem nowych mediów, kultury obrazowej związanej z nimi emotykytyzacji na współczesny przekaz literacki uzależniony od mediów elektronicznych. Referent poruszył kwestie McLuhanowskiej retribalizacji wpływającej na język i kulturę druku oraz splotu cyfrowego. W referacie omówiono przykłady emoliteratury (czyli tekstu opartego na emotikonach i znakach emoji), poezji wizualnej i konkretnej (m.in. sonetu ikonizacyjnego), a także zjawiska literatury lub szerzej: sztuki ASCII wykorzystującej znaki graficzne alfabetu do tworzenia prostych oraz złożonych utworów.

W referacie nie zabrakło rozważań nad estetyką hipertęcza i jego ikonizacyjnych wariantów w obszarze Web 2.0, przede wszystkim w odniesieniu do literatury cyfrowej. Zdaniem autora elementy ikonizacyjne stanowią ważne składniki narracji, a potwierdzenie tej tezy można odnaleźć w powieści hipertekstowej Michaela Joyce'a pt. *Zmrok. Symfonia*, a także w polskiej powieści kolaboratywnej (tworzonej zespołowo, wspólnie i równocześnie przez wielu autorów) pt. *Piksel Zdrój*.

Do tematu komunikacji w internecie wykorzystującej specjalne znaki wyrażające emocje nawiązała również Klaudia Jarosz z Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w wystąpieniu pt. *Emojis: nowy – stary typ języka*. Emojis to piktogramy oddające emocje, do których należą również znaki przedstawiające przedmioty, miejsca, zwierzęta i rośliny. Natomiast emotikony ograniczają się tylko do odzwierciedlenia emocji i uczuć. Referentka starała się odpowiedzieć na pytanie, czy w przypadku emotikonów można mówić o nowym typie języka? Jarosz wyraźnie podkreśliła, że udzielenie jednoznacznej odpowiedzi nie jest możliwe.

Ewelina Dziwak z Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie zaprezentowała referat pt. *Komunikowanie w Internecie. Hipertekst jako specyficzny nośnik przekazu*. Autorka skupiła uwagę na cechach komunikacji internetowej, scharakteryzowała specyfikę języka internetu, uwzględniając jego techniczne i społeczne aspekty. Następnie omówiła modele komunikacji internetowej (m.in. akt *many to many*). Referat został zakończony ciekawą analizą najnowszych badań nad komunikowaniem w internecie oraz własnymi spostrzeżeniami referentki na ten temat.

Barbara Cyrek z Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w wystąpieniu pt. *Zastosowanie analizy językowej w badaniu zjawisk społeczno-kulturowych* zaprezentowała wyniki badań nad ogłoszeniami zamieszczonymi na portalu OLX.pl, które zostały poświęcone transakcjom sprzedaży lub bezpłatnego prze-

kazania psa. Zdaniem referentki analiza formy ogłoszenia pozwala na charakterystykę zarówno jego nadawcy, jak i odbiorcy. Autorka dodatkowo poddała materiał badawczy analizie treści, która – jako uzupełnienie analizy językowej – potwierdziła wnioski wysnute na podstawie badania zależności językowych. Jest to doskonały przykład analizy języka ogłoszenia do poznania zjawisk społecznych występujących w skali makro.

Podczas obrad nie zabrakło referatów interdyscyplinarnych i przekrojowych. Marzena Forma z Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie w wystąpieniu pt. *Emocje na ekranie. Teleturniej w genologii medialnej na przykładzie polskiej edycji programu „Milionerzy”* podkreśliła, że rozwój mass mediów oraz wzrost konkurencji na ich rynku, zmiana nawyków odbiorczych oraz zapotrzebowanie widzów na inforozrywkę nie pozostały bez wpływu na gatunki telewizyjne. Autorka wystąpienia obrała za cel prześledzenie kierunku transgresji gatunkowej na przykładzie gatunku, jakim jest teleturniej. Rozważania rozpoczęła od ustaleń genologicznych, a następnie próbowała ustalić relacje, jakie zachodzą między gatunkiem a formatem telewizyjnym. W części analitycznej omówiła formuły językowe o funkcji pragmatycznej stosowane w programie *Milionerzy*, by wskazać, że wprowadzane innowacje skutkują rozszerzeniem formuły gatunkowej teleturnieju.

Wystąpienie Katarzyny Lorenc (z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie) miało na celu przedstawienie sposobów i przejawów kształtowania kultury politycznej przez język stosowany w mediach. Z obserwacji referentki wynika, że obywatele swoją wiedzę i opinie na temat polityki czerpią głównie z mediów, jest to zatem relacja zapośredniczona, przekazywana przez stosowany w mediach język. Autorka przedstawiła wyniki swoich badań i na ich podstawie porównała dyskurs partii politycznych, prowadzony przez partie polityczne, oraz dyskurs medialny poświęcony istotnym wydarzeniom politycznym. Prelegentka, uwzględniając

kontekst międzynarodowy, zwróciła szczególną uwagę na wpływ wolności mediów na możliwość kształtowania kultury politycznej za pośrednictwem języka mediów.

Referat Ewy Stolarczyk z Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie pt. *Bajkowy język reklamy piwa w mediach* został poświęcony środkom perswazji stosowanym we współczesnych przekazach medialnych. Referentka omówiła zagadnienie innowacyjnych trendów w reklamie. Jej zdaniem podejmowana tematyka jest ważna i aktualna, ponieważ reklama jako część kultury kształtuje zachowania językowe. Współczesny użytkownik mediów jest poddawany jej działaniu w każdym miejscu i o każdym czasie. Autorka obiektem swoich badań uczyniła reklamy piwa, które mają charakter baśniowo-bajkowy, aby udowodnić, że świat w reklamie nie jest światem rzeczywistym.

Łukasz Kępa z Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie zainteresował słuchaczy wystąpieniem pt. *Nauka na usługach władzy na przykładzie artykułów zamieszczanych w polskiej prasie lat 80.*, który został poświęcony pragmatycznej analizie języka polskiej prasy w schyłkowym okresie Polski Ludowej. Autor szczególną uwagę zwrócił na uwarunkowania polityczne oraz obowiązującą wówczas cenzurę, które miały implikacje w postaci ograniczenia prowadzonych badań i zniekształcenia przekazu na ich temat.

Paulina Piasecka z tej samej uczelni wygłosiła referat pt. *Błędy edytorskie. Jak pracować z tekstem*. Autorka omówiła podstawowe kategorie błędów edytorskich związane z parametrami pisma, z zapisem poszczególnych elementów tekstu oraz dotyczące niewłaściwej kompozycji. Prelegentka szczególną uwagę zwróciła na błędy w opracowaniu aparatu pomocniczego w postaci przypisów oraz bibliografii, prezentując najbardziej popularne rozwiązania w tym zakresie.

Po wystąpieniach referentów w sekcjach toczono ożywione dyskusje, odnoszono się do wyników najnowszych badań, co z pewnością

pozwoili uczestnikom nie tylko doskonalić warsztat badawczy, ale także poznać różne punkty widzenia. W podsumowaniu konferencji podkreślono wielowątkowość referatów, interdyscyplinarność i różnorodność metodologiczną, co stanowiło o jej niezaprzeczalnym walorze.

Lista referatów wygłoszonych podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej „Język w kontekście kultury”

- mgr Rafał Sowiński (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie) *Mirki, Mirabelki i... Węgierki? Socjolekt społeczności Wykop.pl i jego społecznościotwórcza rola*
- mgr Michał Wilk (Akademia Jana Długosza w Częstochowie) *Ikonizacja literatury cyfrowej i eksperymentalnej*
- mgr Klaudia Jarosz (Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie) *Emojis: nowy – stary typ języka*
- mgr Ewelina Dziwak (Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie) *Komunikowanie w Internecie. Hipertekst jako specyficzny nośnik przekazu*
- mgr Barbara Cyrek (Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie) *Zastosowanie analizy językowej w badaniu zjawisk społeczno-kulturowych*
- dr Marzena Forma (Akademia Jana Długosza w Częstochowie) *Emocje na ekranie. Teleturniej w genologii medialnej na przykładzie polskiej edycji programu „Milionerzy”*
- mgr Ewa Stolarczyk (Akademia Jana Długosza w Częstochowie) *Bajkowy język reklamy piwa w mediach*
- mgr Łukasz Kępa (Akademia Jana Długosza w Częstochowie) *Nauka na usługach władzy na przykładzie artykułów zamieszczanych w polskiej prasie lat 80.*
- mgr Katarzyna Lorenc (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie) *Przejawy i sposoby kształtowania kultury politycznej w języku mediów*
- mgr Paulina Piasecka (Akademia Jana Długosza w Częstochowie) *Błędy edytorskie. Jak pracować z tekstem*
- mgr Bożena Bolesta-Wrona, mgr Joanna Wrona (Uniwersytet w Białymstoku) *Analiza diachroniczna pojęcia kultura języka (na materiale zawartym w słownikach XX i XXI w.)*
- mgr Dawid Dziurkowski (Akademia Jana Długosza w Częstochowie) *Rozróżnienie na sądy i wypowiedzi elementem falsyfikującym nieklasyczne koncepcje prawd. Współczesna próba obrony poglądów Kazimierza Twardowskiego*
- mgr Łukasz Sasuła (Akademia Jana Długosza w Częstochowie) *Potworne imiona potworów – pochodzenie i znaczenie imion w opowieściach grozy*
- mgr Monika Sobolewska (Uniwersytet w Białymstoku) *Żargon strzelecki na tle polszczyzny ogólnej*
- dr Joanna Chładzińska (Akademia Jana Długosza w Częstochowie) *Językowe porządkowanie rzeczywistości przez dziecko z autyzmem*
- mgr Agnieszka Skotnicka (Uniwersytet Gdański) *Niepełnosprawność jako „symbol” w kontekście kultury – języka*
- Filip Czaja (Uniwersytet Wrocławski we Wrocławiu) *Język Ezopowy w świetle teorii gier językowych*
- mgr Jarosław Bedyniak (Instytut Badań Literackich PAN w Warszawie) *Pojmowanie języka w teoretycznej refleksji Romana Jakobsona, Émile’a Benveniste’a i Ludwiga Wittgensteina. Wybrane zagadnienia*
- Adam Cichoń (Uniwersytet Warszawski w Warszawie) *Język jako rozkaz, czyli wizyta Deleuze’a w kinie*
- mgr Paweł Skowroński (Uniwersytet Śląski w Katowicach) *Znaczenie jako konwersacja – teorioczynnościowa semantyka Paula Grice’a*
- mgr Hanna Żbikowska (Uniwersytet Warszawski w Warszawie) *„Pawie oczy, żałobniki, admirały” – język jako przedmiot*

i miejsce epifanii w wierszu Juliana Tuwima „Motyle”

- mgr Justyna Michalska (Akademia Jana Długosza w Częstochowie) *Ronald M-ski przykładem literackiego bohatera transgresyjnego. „Fakir z Ipi” Marka Kochana*
- mgr Marzena Żemejda-Zybura (Akademia Jana Długosza w Częstochowie) *Język powieści milicyjnych na przykładzie twórczości Alberta Wojta*
- mgr Justyna Migoń-Sasuła (Akademia Jana Długosza w Częstochowie) *Wpływ tłumaczenia na budowę kulturowego wizerunku*

na przykładzie opowiadania „Zew Cthulhu” H.P. Lovecrafta

- mgr Elżbieta Hak (Akademia Jana Długosza w Częstochowie) *Język w „Opowiadaniach” Zdzisława Beksińskiego*
- mgr Zuzanna Sokołowska (Uniwersytet Śląski w Katowicach) *Jak opowiedzieć o bólu, aby bolało? Język w literaturze izraelskiej*
- mgr Izabela Kuśnierek (Akademia Jana Długosza w Częstochowie) *Troska o polszczyznę w XIX wieku w świetle sporu o terminologię chemiczną między Jędrzejem Śniadeckim a Aleksandrem Chodkiewiczem*